

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oslo, 12. september 2006

Deres ref 06/1592-2 SDA

Endringer i valgloven – høringsuttalelse

Norsk Presseforbund (NP) er en fellesorganisasjon for norske medier (trykt presse, radio, tv og nettpublikasjoner) i pressefaglige og presseetiske spørsmål. Vi viser til departementets høringsnotat av 20.06.2006, og vil gjerne gi uttrykk for noen synspunkter i tilknytning til ett av kapitlene i notatet, ”7 Publisering av partimålinger de siste dagene før valget”.

Spørsmålet er: Bør det innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen? Svaret er etter vår oppfatning at det bør det absolutt ikke.

Det er ingen tilfeldighet at den utredning som departementet har innhentet fra Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, så klart understreker at slike lovpålagte restriksjoner ”forekommer sjelden i land Norge liker å sammenlikne seg med”.

For det første ville en slik lovregulering berøre – for å si det forsiktig – sentrale prinsipper når det gjelder ytrings- og informasjonsfriheten, slik den for eksempel er formulert i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Den siste sier om ytringsfriheten at den ”skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep fra offentlig myndighet...”. Eventuelle begrensninger i denne friheten må ”være nødvendige i et demokratisk samfunn”, heter det videre, og da av hensyn som i hvert fall ikke kan sies å være oppfylt i vårt tilfelle. Vi viser samtidig til norsk juridisk teori og praksis, hvor det er fastslått at den politiske ytrings- og informasjonsfrihet må ha et *særlig* sterkt vern.

For det andre vil en lovregulering av mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen, måtte sies å stride både mot den formidlingsfrihet som er fastslått av EMD, og det pålegg til pressefolk som fins i Vær Varsom-plakaten: *Pressen kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, **fri informasjonsformidling** og fri adgang til kildene*. Det er vanskelig å se hvordan en norsk redaktør skal kunne sitte på informasjon om et veritabelt politisk stemningsskifte i befolkningen i en valgkampinnspurt, uten å formidle dette til sine lesere, lyttere eller seere.

For det tredje vil vi vise til utredningen fra Institutt for medier og kommunikasjon, der konklusjonen er at det ikke er noe forskningsmessig belegg for å hevde at offentliggjøring av meningsmålinger har en slags selvforsterkende effekt, og derfor vil påvirke valgresultatet på en uheldig måte. Her spriker både nasjonale og internasjonale undersøkelser i alle retninger. Det er nok å vise til debatten i USA om hvorvidt gode meningsmålinger som utroper valgets vinner på forhånd, også bidrar til å fastsette det endelige valgresultat. Noen mener at gode målinger forsterker valgvingen, ved at folk kaster seg på seiersvogna ("joining the bandwagon"), mens andre hevder at en slik forhåndsutpeking av vinnere tvert imot fører til at den andre part mobiliserer maksimalt. Dette spørsmålet er diskutert i tiår i USA, uten at det har vært mulig å komme fram til en klar og utvetydig konklusjon.

Den gjeldende valglov § 9-9 fastslår at det ikke er tillatt å offentliggjøre såkalte valgdagsmålinger før samtlige valglokaler er stengt. Dette gjelder enten det dreier seg virkelige valgdagsmålinger – intervjuer med mennesker som har stemt om hva det har stemt, eller prognoser basert på intervjuer med velgere på vei inn i valglokalene. **Norsk Presseforbund mener dette er en fornuftig restriksjon. Begrunnelsen for den er soleklar og etter hvert uangripelig, fordi valgdagsmålinger nå stadig oftere viser seg å være praktisk talt identiske med det endelig valgresultatet, i noen tilfeller så å si på promillen. Å offentliggjøre valgdagsmålinger – les: valgresultatet – mens mange velgere ennå ikke har rukket å stemme, er ikke bare juridisk, men også moralsk forkastelig. Og det finnes ingen unnskyldning for medier som måtte finne på å bryte dette forbudet.**

Med vennlig hilsen
for NORSK PRESSEFORBUND

Per Edgar Kokkvold
generalsekretær